

ИЗВЈЕШТАЈ

ИЗВЈЕШТАЈ

О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА СР ЦРНЕ ГОРЕ У 1986. ГОДИНИ

У извршавању планираних пројеката и тема за 1986. годину Историјски институт СР Црне Горе је своју активност у првом реду усмјерио на извршавање планом предвиђених послова и задатака на пројектима и темама које су прихваћене од Републичке СИЗ за научне дјелатности. Извршавање планираних задатака у извјештајном периоду одвијало се у односу на раније године у неповољнијој финансијској ситуацији, због енормног повећања цијена, чиме су знатно повећани трошкови пословања. Но и поред тога сви планирани послови чије је завршавање било предвиђено у 1986. години углавном су завршени, а на дугорочним пројектима настављају се и може се очекивати да ће бити завршени према планираној динамици у наредном периоду.

Поред извршавања планираних послова, Институт је у претходној години био ангажован на извршавању бројних других послова. Био је организатор значајних научних скупова везаних за обиљежавање јубиларних годишњица значајних догађаја из прошлости Црне Горе и Југославије и округлих столова поводом објављених књига из историје. На тим скуповима научни радници Института учествовали су са низом запажених реферата и саопштења.

У оквиру издавачке дјелатности Институт је, захваљујући средствима одређеним за ову намјену, имао посебно садржајну активност у 1986. години. Поред четири броја часописа „Историјски записи“, објављено је и шест посебних издања, а за штампу је припремљено још пет књига.

I

ОПШТИ ДИО

Историјски институт СР Црне Горе основан је 1948. године као самоуправна радна организација без основних организација удруженог рада која се бави научном дјелатношћу и врши послове од посебног друштвеног интереса. Од 1974. године, Институт је удружен у Универзитет „Вељко Влаховић“ у Титограду.

Остваривање самоуправљања

У остваривању самоуправних права радници Института одлучују и остварују своја самоуправна права на зборовима радника, референдумом и другим облицима изјашњавања, као и путем делегата и делегација у скупштинама самоуправних интересних заједница, скупштинама друштвено-политичких заједница и Скупшти-

ни Универзитета „Вељко Влаховић“.

У управљању пословима од посебног друштвеног интереса учествују и представници друштвене заједнице, и то: ЦК СК Црне Горе, СИЗ-а за научне дјелатности СР Црне Горе, Друштва историчара СР Црне Горе и Скупштине општине Титоград.

Збор радника

У Институту сви радници врше функцију радничког савјета и одлучују личним изјашњавањем на зборовима радника. У 1986. години Збор радника одржао је 14 сједница, од којих једну са представницима друштвене заједнице. На тим сједницама разматрана су сва питања од интереса за рад и унапређење рада у Институту, одлучивано је по свим питањима, према њиховом значају сагласно одредбама Статута. На сједницама Збора радника са представницима друштвене заједнице одлучивано је: о прихватању плана и програма рада за 1986. годину, о усвајању извјештаја о раду за 1985. годину и другим питањима.

Извршни одбор

Извршни одбор као извршни колегијални орган у 1986. години одржао је 5 сједница. На тим сједницама су разматрана питања у вези са радом и организацијом рада Института: предлог плана рада, извршење плана рада, припрема материјала са предлозима са сједнице зборов радника, а направљано је о завршном рачуну, самоуправним општим актима, периодичним обрачунима и другим питањима и проблемима из дјелатности коју Институт обавља.

Директор

Директор Института је као инокосни пословодни орган обављао послове и радне задатке одређене Статутом и другим самоуправ-

ним општим актима Института, као и друге научноистраживачке послове.

Научно вијеће

Научно вијеће по Закону о научним дјелатностима и Статуту сачињавају сви доктори наука који раде у Институту. У току 1986. године одржало је 5 сједница, на којима је утврдило предлог плана и програм рада за 1986. годину, вршило анализу планова и укупног плана и програма рада за 1986. годину. Одређивани су рецензенти за поједине рукописе, одлучивано је о штампању радова, вршен је избор научних радника у научна звања и обављани послови из надлежности рада Вијећа.

Научно-стручни колектив

Институт је вршио своју научно-истраживачку дјелатност и преко научно-стручног колектива, коме припадају сви научни и стручни радници који раде у Институту. Научно-стручни колектив је доносио тромјесечне планове рада Института и вршио анализу њиховог извршења. Одлучивао је о одржавању научних скупова и округлих столова, о учешћу научних радника на научним скуповима и расправљало о другим питањима везаним за унапређење научног рада у Институту.

Унутрашња организација

У 1986. години у Институту је радило просјечно 28 радника мјесечно, од којих 15 научних (седам доктора наука, од којих: четири научна савјетника, два виша научна сарадника, један научни сарадник, осам асистената), 7 стручних радника и 6 радника на административно-техничким пословима.

Институт има Научни сектор са два одјељења (Одјељење за изучавање историје до 1918. године и Одјељење за изучавање новије историје од 1918. године), Архив за раднички покрет, Библиотеку и

Сектор зг правне, опште и рачуноводствено-комерцијалне послове.

Материјална средства

Финансијско стање Института је у границама могућности и прилива средстава СИЗ-а за научне дјелатности неповољно, али је боље него неколико година раније. Институт је 1986. годину завршио са позитивним резултатом. Успјело се да се добије нешто средстава од Извршног вијећа Скупштине СР Црне Горе. ЦК СК Црне Горе, Народне банке, СУБНОР-а и др., па је за то и пословни резултат позитиван. По завршном рачуну је издвојено нешто средстава и у фондове. И поред тога, добијена средства су била недовољна, па се нијесу могли обавити сви научноистраживачки радови.

Стамбени проблеми су и даље актуелни. Има радника са неријешеним стамбеним питањима. У 1986. години ријешена су три стамбена питања.

П

НАУЧНИ И СТРУЧНИ РАД

1. — *Уједињење Црне Горе и Боке Которске, 1813 — 1814. године*, руководилац проф. др Радоман Јовановић, виши научни сарадник.

Сви сарадници на зборнику, изузев академика Славка Мијушковића (који због болести није у томе сасвим успео) завршили су предвиђене задатке у року и задужени други научни радници који ће и тај дио посла завршити. Редакција зборника констатовала је да у марту 1987. године може рукопис предати у штампу.

2. — *Записи и натписи у средњовјековној Зети*, руководилац др Божидар Шекуларац, научни сарадник.

Урађен је пројекат теме са образложењем, фазама рада и финансијским конструкцијама. Шекуларац је проучавао објављене изворе и литературу која се односи на тему, вршио истраживања у Николџу код Бијелог Поља, Црк-

ви св. Ђорђа у Титограду Цетињском манастиру и цетињским музејима.

3. — *Занати у Боки Которској у средњем вијеку*, руководилац мр Марица Маловић-Букић, асистент.

Маловић је прегледала периодичку, као и посебна издања која посједује Библиотека Историјског института СР Црне Горе у Титограду, и тако прикупљала библиографију за рад. Испитивала је и грађу из објављених извора.

4. — *Школовање Црногораца на европским универзитетима 1860 — 1918. године*, руководилац Момчило Пејовић, асистент.

Пејовић је вршио припреме за рад на овој теми и прикупљао литературу.

5. — *Становништво у Боки Которској крајем XVII и почетком XVIII вијека*, руководилац Драгана Радојичић, асистент.

Радојичић је вршила истраживања у Архиву у Херцег-Новом. Сва је грађа на италијанском језику. Прегледала је регистре Политичко-управног млетачког архива. Упознавала се са литературом. Од септембра налазила се на боловању.

6. — *Парламентарни живот у Црној Гори 1920 — 1938*, руководилац Милан Бајовић, асистент.

У 1986. години Бајовић је радио пројекат теме, сачинио библиографију, прочитао дио литературе и обавио дио истраживања у Титограду, Цетињу и Београду.

7. — *Партијско-државни концепт у развоју културе с посебним освртом на развој у Црној Гори*, руководилац мр Сенка Бабовић-Распоповић, асистент.

У 1986. години вршила је истраживања у Титограду и Цетињу.

8. — *Кретање и структура становништва у општини Титоград 1941 — 1981*, руководилац Вукајло Глушчевић, асистент.

У 1986. години Глушчевић је радио пројекат, сачинио библио-

графију и обавио нека иницијална истраживања.

9. — *Историографија Црне Горе 1975 — 1985. године*, руководилац др Новак Ражнатовић, виши научни сарадник.

Рад на библиографији је завршен.

10. — *Писма митрополита Петра I*, руководилац др Јевто Миловић, спољни сарадник.

Професор Миловић је прикупио и објављена и необјављена писма Петра I и документе који се односе на његово вријеме у нашим и страним архивима, библиотекама и музејима. Прву књигу писама митрополита Петра I Петровића припремио је за штампу и предао Историјском Институту. Припремио је за штампу и пету књигу архивске грађе о Петру II Петровићу — Његошу. У 1986. години Институт је објавио његову књигу „Грађа о Петру II Петровићу — Његошу“ (1830 — 1851), књига 4, 1845 — 1847.

11. — *Земљорадничка странка у Црној Гори 1918 — 1941. године*, руководилац др Лука Вукчевић, спољни сарадник.

Вукчевић је вршио истраживања у архивама и библиотекама у Загребу, Београду, Цетињу и Никшићу. Осим тога, посјећивао је и породице истакнутих чланова Земљорадничке странке, које имају и личне архиве.

12. — *Црногорски НОП одред за операције у Санџаку*, руководиоци др Ђуро Батрићевић и Шпиро Јагатор, спољни сарадници.

Аутори су истраживали у Архиву Југославије, Архиву Војно историјског института, Архиву Историјског института у Титограду, Архиву Црне Горе у Цетињу, Архиву у Пљевљима и архивску грађу општина и музеја. Обавили су разговор и извршили потребна анкетирања са учесницима пљеваљске битке.

13. — *Југословенска мисао у Црној Гори до 1918. године*, руководилац др Новица Ракочевић, научни савјетник.

Рад на овој теми је одложен за 1986 — 1987. годину, јер аутор из оправданих разлога није у потпуности завршио предвиђене послове.

14. — *Црногорско-руски односи 1711 — 1918. (Зборник грађе)*, носиоци Историјски институт СР Црне Горе и Славистички и балканолошки институт АН СССР.

Рад је ушао у међудржавни уговор о научној сарадњи потписан између Савјета Академија наука и умјетности СФРЈ и Академије наука СССР у Приштини 2. октобра 1986. године. Рад предвиђен за 1986. годину зависио је од склапања споразума о научној сарадњи између Савјета академија наука и умјетности СФРЈ и АН СССР, што је битно утицало на остварење његове динамике. Зато није било времена да се изврше планирани задаци: склапање споразума са совјетским партнером и детаљна задужења уговарајућих страна. Тек у јануару 1987 (13—17) трочлана делегација Историјског института СРЦГ званично је посетила Москву и водила разговоре о заједничком раду на зборнику грађе, о чему је потписан протокол.

Израђена је концепција зборника и вршене припреме за прикупљање грађе која се чува у југословенским и совјетским архивима.

15. — *Црногорско-руски односи у XVIII вијеку*, руководилац проф. др Растислав Петровић, спољни сарадник Института.

Руководилац теме је завршио дио пројекта и предао Институту рукопис књиге „Шћепан Малић“. Преостаје даљи рад на овој теми.

16. — *Црногорско-руски односи од Париског до Берлинског конгреса (1856 — 1878)*, руководилац проф. др Радоман Јовановић, виши научни сарадник.

План рада није у потпуности остварен. Руководилац теме није остварио предвиђено двомјесечно истраживање у архивима у Москви и Лењинграду, јер је то захтијевало знатна финансијска средства, којих није било. Истраживања у земљи су углавном завр-

цена, као и припреме за писање рада.

17. — *Црногорска дипломатија 1878 — 1918. године*, обрађивач мр Радослав Распоповић, асистент.

Направљена је библиографија радова и почела истраживања „Гласа Црногорца“.

18. — *Преглед међународних уговора и других аката од међународноправног значаја за Црну Гору 1711 — 1920*, руководилац проф. др Радоман Јовановић, виши научни сарадник.

На овој теми радили су заједнички Историјски институт СР Црне Горе (задужени су били: др Радоман Јовановић, др Новак Рајнатовић и Радослав Распоповић) и Институт за међународну политику и привреду из Београда. Тројица радника Института извршила су планом предвиђене задатке.

19. — *Историја Савеза комуниста Црне Горе*, руководилац, проф. др Јован Р. Бојовић, а сарадници на пројекту: др Радоје Пајовић и др Ђуро Вујовић.

Проф. др Јован Бојовић задужен је да обради увод и период од 1919. до 1929. године. Сарадници на пројекту су др Радоје Пајовић (период 1929 — 1941) и др Ђуро Вујовић (период 1942 — 1943 и 1943 — 1945). Остала три сарадника (за период 1941 — 1942, 1945 — 1948. и 1948 — 1958) нијесу из Института и нијесу финансирани преко СИЗ-а науке. Бојовић и Пајовић су, осим тога, и чланови Редакције пројекта.

Планом је било предвиђено да се пројекат заврши до краја 1986. године. Реализација је, међутим, била условљена реалним могућностима, јер припреме везане за овај пројекат нијесу биле извршене у довољној мјери, тако да су сви сарадници морали да врше накнадна истраживања која усвојеним пројектом нијесу била предвиђена. То је условило да ни један сарадник (нити из Института нити ван Института) у предвиђеном року није успио да изврши своју обавезу. Било је и других тешкоћа

које су на то утицале. Руководилац пројекта Бојовић, за посљедње двије године два је пута оперисан (1985 и 1986) и био је више од 10 мјесеци на боловању. Дошло је и до извјесних персоналних промјена у научном тиму. Осим тога, сви сарадници на пројекту имали су и друге бројне научне и друге обавезе које су биле условљене друштвеним и научним потребама.

20. — *Затвори и логори у Црној Гори 1941 — 1945*.

Пројекат је са СИЗ-ом уговорен 1982, а рок завршетка је предвиђен за крај 1986. године. Иначе, пројекат је дио великог југословенског пројекта о југословенским и фашистичким затворима, заробљеничким и концентрационим логорима и покретима отпора других земаља у другом свјетском рату, чији је рок завршетка предвиђен за крај 1988. године. Југословенски пројекат има и посебно научно вијеће у друштвеном савјету, у којем Институт има своје представнике.

Сарадници на пројекту су: мр Сенка Бабовић-Распоповић, Милан Бајовић, Момчило Пејовић, Вукајло Глушчевић и Радослав Распоповић, и спољни сарадници Шпиро Лагатор, Гојко М. Килибарда, Недјељко Зорић и Гојко П. Вукмановић. Пројекат је, међутим, имао знатно већи број сарадника, у првом реду бивших затвореника, логораша и интернираца, али њихов списак не прилажемо, јер се он може видјети из зборника радова који су објављени или су моментално у штампи.

Према пројектном задатку, на основу којег је потписан уговор са СИЗ-ом, требало је обрадити затворе у бившем цетињском, подгоричком, даниловградском, никшићком, шавничком, пљеваљском, бјелопољском, колашинском, беранском и андријевичком срезу, затворе и логоре у Боки Которској, логор Забјело код Подгорице и концентрациони логор у Бару. На бази тих прилога требало је сачинити зборник радова и припремити га за штампу.

У реализацији пројекта пошло се знатно шире од предвиђеног про-

јекта. Сви локални затвори су обрађени, а у организацији Института и других објеката одржани су и научни скупови: „Колашински четнички затвор“ и „Затвори и логори у Боки Которској и Бокељи у затворима и логорима ван Боке 1941 — 1945“, а у организацији Марксистичког центра „Милун Божовић“ у Титограду уз сарадњу Института одржан је скуп о логору Забјело код Подгорице. Материјали са овог скупа су већ објављени, а материјали са скупова о колашинском четничком затвору и о затворима и логорима у Боки припремљени су и предати у штампу као посебне књиге. Осим тога, Институт је приредио за штампу обимнији рукопис пуковника Драга Ивановића о барском логору и логорима у Албанији, који ће бити објављен као посебно издање.

Из овог пројекта проистећи ће и двије монографије — једна о логорима на Мамули и Превлаци, аутора Недељка Зорића, а друга о концентрационом логору у Бару, аутора Гојка Вукмановића, за које се очекује да ће бити завршене до краја 1987. године.

На одвојеним сједницама Научног вијећа и Савјета Међурепубличко-покрајинског пројекта „Југословени у фашистичким затворима заробљеничким и концентрационим логорима и покретима отпора других земаља у другом свјетском рату“, које су одржане 12. децембра 1986. године у Београду, констатовано је да се на овом пројекту најорганизованије радило у Црној Гори и да је наш Институт у томе постигао најпотпуније резултате.

У 1987. години завршени прилози о затворима у Црној Гори биће редиговани и припремљени за штампу као посебни зборник радова.

21. — *Вишетомна историја Савеза комуниста Црне Горе*, руководилац пројекта др Радоје Павовић, научни савјетник.

Пројекат је предвиђен тако да се ради дијелом самостално, а дијелом у оквиру међурепубличко-покрајинског пројекта Вишето-

на историја Савеза комуниста Југославије. Биће обрађен кроз више тема, а на крају, као коначан резултат, биће написано тротомно дјело: први том за период 1918 — 1941, други том па период 1941 — 1945. и трећи том 1945 — 1985. године.

У 1986. години рађено је на ангажовању сарадника, вршена су научна истраживања у Београду и Титограду, одржана су два научна скупа: Белведерске демонстрације 1936. године и округли сто о објављеном једнотомном дијелу „Историја Савеза комуниста Југославије“.

У 1986. години радило се још на следећим темама: Бијели терор у Црној Гори 1918 — 1941, Парламентарни живот у Црној Гори 1920. до 1938. године и Партијско-државни концепт у развоју културе с посебним освртом на развој културе у Црној Гори. Ове су теме везане за друге пројекте, али су све три у функцији реализације пројекта Вишетомна историја Савеза комуниста Југославије, односно Црне Горе.

22. — *Културно-историјски споменици у Црној Гори — Археолошки локалитети — архитектонски споменици и урбане цјелине*.

До сада је на пројекту урађен добар дио обавеза. Своје радове (односно јединице за које су били задужени) завршили су: Оливера Жижкић-Белимировић око 300 јединица, др Милош Милошевић 58 јединица, мр Јован Мартиновић 26 јединица, Марица Црнић-Пејовић 57 јединица, др Божидар Шекуларац 47 јединица.

Своје обавезе нијесу још завршили: Татјана Пејовић (од око 200 јединица завршила 3 дио), др Зоран Лакић (његова је обавеза Споменици из НОБ-а, а реализује се преко сарадника; до сада су завршили обавезе сљедећи сарадници: Вукајло Глушчевић за пљеваљски срез, Гојко Килибарда за никшићки срез, Марија Црнић-Пејовић за херцеговачки срез и Станислав — Рако Вујошевић, који је на жалост недавно умро).

23. — *Историја народа и народности Југославије*, руководилац

пројекта проф. др Јован Р. Бојовић, научни савјетник, сарадници на пројекту: др Радоје Пајовић, научни савјетник, др Ђуро Вујовић, научни савјетник, и Марко Цамај, класични филолог.

Након што је извршена разрада пројекта, у којој су учествовали сви научни радници Историјског института, овај општеприхваћени југословенски пројекат дорађивали су научни радници Института.

Сагласно плану рада, у току 1986. године, урађено је:

а) формиран је руководећи тим за историју Црне Горе;

б) одређене су редакције за сваку књигу вишегодне историје;

ц) одређени су представници у Друштвени савјет пројекта и Пројектни савјет.

г) у Научно вијеће пројекта одређен је за представника Јован Р. Бојовић, а Радоман Јовановић за његовог замјеника;

д) у састав редакција појединих књига одређени су:

1 књига — др Жарко Шћепановић и др Божидар Шекуларац,

II књига — академик Бранко Павићевић и проф. др Радоман Јовановић,

IV књига — академик Димо Вујовић и Јован Р. Бојовић,

V књига — др Радоје Пајовић и Милија Станишић,

VI књига — др Радован Радоњић и др Бранислав Ковачевић;

ђ) крајем 1986. године одржане су у Београду и Љубљани сједнице Научног вијећа и редакција свих књига Историје народа и народности, на којима су изабрани предсједници Вијећа и редакција свих књига. На тим сједницама усвојен је оквирни план и програм рада на Пројекту;

е) вођени су разговори са научним радницима који би могли бити ангажовани на писању елабората који би били у функцији пројекта и одређени за носиоце и писце синтетичког текста који ће бити објављен по завршетку свих текстова.

24. — *Извори за историју радничког покрета и револуције у Црној Гори 1918 — 1945*, руководилац

пројекта виши архивиста Славко Станишић.

У току 1986. године рад на овом пројекту одвијао се према плану, али уз неке тешкоће. Наиме, проф. др Јован Р. Бојовић, руководилац теме односно приређивач књига докумената за међуратни период, био је на боловању, а уз то и заузетост другим пројектима.

У току 1986. године објављени су многи задаци из рада на овом пројекту. Књига 2 извора, која обухвата период од 1929. до 1934. године, чији је приређивач Јован Р. Бојовић, рађено је на истраживању, снимању, прекуцавању и систематизацији докумената.

Рађено је на припремању књиге документа из ратног периода, која обухвата грађу НОП-а од априла до новембра 1941. године, чији је приређивач виши архивиста Славко Станишић, а рађено је и на истраживању, ксероксирању, прекуцавању и срањивању грађе за тематску збирку „Народна власт у Црној Гори 1941 — 1943“, чији је приређивач др Зоран Лакић. У току године сарадници на пројекту вршили су истраживања грађе у Архиву Југославије, Архиву Војноисторијског Института и Архиву Предсједништва ЦК СКЈ у Београду. Прегледани су бројни фондови архивске грађе, углавном из периода 1934 — 1942. година. Истраживања за овај пројекат су вршена у архивима Котора, Никшића и Пљеваља и, наравно, у Архиву за раднички покрет при овом Институту.

За потребе пројекта у току 1986. године прекуцано је, срањено и систематизовано око 400 докумената на око 1400 кућаних страна, а ксерографисано око 800 докумената за близу 2000 копија, од чега се скоро половина односи на документа из других архива. Напомињемо да се приликом истраживања наилазило на тешкоће било због оштећености докумената (које је често немогуће прочитати и снимити) или због недостатка техничке опреме за умножавање и недовољне сређености грађе (што је карактеристично за мање архивске центре).

25. — *Политички односи Црне Горе и Турске 1878 — 1908. године*, руководилац теме др Новак Ражнатовић, виши научни сарадник. Рад на овој теми је завршен.

26. — *Парламентаризам у Црној Гори — 1905 — 1914. године*, руководилац теме др Новица Ракочевић, научни савјетник.

Око 75% рада на овој теми завршено је.

III

СПОЉНИ САРАДНИЦИ

1. — *Култура и просвјета у НОР-у у Црној Гори*, руководилац проф. др Зоран Лакић, научни савјетник.

Зоран Лакић је извршио основна истраживања у архивима у земљи. У 1987. години наставиће се додатна истраживања и прићи ће се коначном обликовању теме.

2. — *Становништво Зетске равнице од најстаријег до новијег доба*, руководилац др Павле Радусиновић, научни савјетник.

Радусиновић је извршио истраживања у 1986. години. Радусиновић је обавезан да рукопис преда Институту до краја 1987. године.

3. — *Црна Гора и Италија до 1914. године*, руководилац др Љиљана Алексић-Пејовић, научни савјетник.

У 1986. години др Љиљана Алексић-Пејовић извршила је истраживања у Црној Гори, Риму, Бечу и Лондону. У 1987. години наставиће рад на теми и очекује се да је до краја године заврши.

4. — *Концентрациони логор у Бару 1942 — 1943. године*, руководилац мр Гојко Вукмановић, музејски савјетник.

Истраживања за тему су извршена и предстоји писање књиге.

5. — *Црногорски НОП одред за операције у Санџаку*, руководилац др Ђуро Багрићевић, музејски савјетник, сарадник Шпиро Лагаторпуковник ЈНА.

У 1986. години су вршена истраживања, а у 1987. години, уколико се обезбиједи средства, наставиће се са истраживањима за коначну израду теме.

6. — *Шћепан Мали — загонетка историје*, проф. др Растислав Петровић, професор ВПШ.

Петровић је завршио рад и препремио га за штампу. Монографију ће објавити Народна књига у заједници са Историјским.

7. — *Суд добрих људи*, руководилац мр Весна Вичевић, директор Историјског архива у Котору. Весна Вичевић је завршила истраживања. Предстоји писање књиге.

8. — *Финансије Црне Горе 1796 — 1860. године*, руководилац проф. др Данило Алексић.

Алексић је у 1986. години извршио одређена истраживања. Планира да у 1987. години настави истраживања.

IV

ИЗДАВАЧКА ДЈЕЛАТНОСТ

У току 1986. године Институт је објавио сљедећа издања:

- 1) четири броја „Историјских записа“ (1—2, 3 и 4),
- 2) „Патријархални морал Црногораца“ од проф. дра Вукашина Пешића,
- 3) „Петровачка комуна 1920. године — Прва комунистичка општина на Јадрану“ (зборник радова),
- 4) „Петар II Петровић Његош — Грађа 1830 — 1851 књига I“ припремио др Јевто Миловић,
- 5) „Друштвено-економски развој Црне Горе 1945—1953“ од дра Бранислава Маровића.

У штампису:

- 1) „Дукљанско-зетске повеље“ дра Божидара Шекуларца,
- 2) „Организациони развој КПЈ у Црној Гори 1941 — 1945“ дра Ђура Вујовића.
- 3) „Затвори и логори у Боки Которској и Бокељи у затворима ван Боке“ (зборник радова),

4) „Револуционарни покрет у срезу цетињском 1918 — 1945“, (зборник радова),

5) „Поруке“ од Драга Ивановића,

6) „Колашински четнички затвор“ (зборник радова),

7) „Учитељска школа у Цетињу“ од Милоње Бојовића,

8) „Записи — Историјски записи. Библиографија“ од Васа Јововића,

9) „Глас Црногорца 1873“ (фото-типско издање).

Сачињени су уговори и током 1987. године биће предати у штампану рукописи:

1) „Синдикални покрет у Црној Гори 1918—1941“ од Јована Р. Бојовића,

2) „Извори за историју радничког покрета и револуције у Црној Гори 1918—1945, књига 2“ приредио Јован Р. Бојовић,

3) „Писма митрополита Петра I Петровића — књига 1“ приредио Јевто Миловић,

4) „Петар II Петровић Његош 1830—1851, грађа — књига 1 и 2“ приредио Јевто Миловић

V

НАУЧНИ СКУПОВИ

У 1986. години Историјски институт је у сарадњи са Комисијом Предсједништва ЦК СКЦГ за историју СК био организатор научног купа „Белведерски догађаји 1936. године“. Скуп је одржан 19. и 20. новембра у Титограду. Поред осталих, скупу су присуствовали и радници Института, који су поднијели следећа саопштења: Јован Р. Бојовић, „Црна Гора у 1936. години“; Радоје Пајовић, „Мјесто белведерских демонстрација у црногорском револуционарном покрету“; Перко Војиновић, „Црногорска интелигенција према белведерским догађајима“; Милан Бајовић, „Полицијска истрага у Дубровнику 1936. године о раду Балканске федерације у Скадру“; Славко Станишић, „Однос управних власти према белведерским догађајима“

Научни радници Института су учествовали и на другим скуповима, чији су организатори били друге институције.

У Сарајеву је 6—8, октобра 1986. одржан скуп Југословенско-чехословачке Комисије за историју, на коме су учествовали: Јован Р. Бојовић, као члан Комисије и учесник у дискусији; Марица Маловић-Ђукић са саопштењем „Которско друштво у XIV вијеку“; Драгана Радојичић са саопштењем „Економски разлози феудалне Босне за оснивање најмлађег града на источној обали Јадрана“ и Марко Цамај са саопштењем „Културне прилике Боке Которске у XV вијеку“.

На научном скупу „Србија 1916. године“, одржаном у Београду 4—5. децембар 1986. године, учествовао је Новица Ракочевевић са саопштењем „Став краља Николе и црногорске владе у избјеглиштву према Србији“.

Божидар Шекуларац је са саопштењем „Развој библиотекарства у мојковачкој општини“ учествовао на научном скупу који је одржан у Рисну 9—10. јануара.

Марко Цамај је учествовао на IV научном скупу Друштва за античке студије СФРЈ „Антички темљи наше савремености“, који је одржан у Пули 12—17. октобра, са саопштењем „Континуитет античких топонима у Црногорском приморју“.

Институт је радио на организацији научних скупова: „400 година Манастира Пива“, „Комунисти на општинским изборима у Црној Гори 1936. године“, „Подгорички срез у НОП-у 1941 — 1945. године“.

Научни радници су објављивали чланке, прилоге, приказе и биљешке у „Историјским записима“ и другим часописима и учествовали у разним редакцијама и припремним одборима за научне скупове.

VI

ОКРУГЛИ СТОЛОВИ

У току 1986. године Институт је организовао два округла стола поводом изласка неких књига из штампе.

Први округли сто одржан је 23. маја 1986. године и на њему се расправљало о двјема књигама које је објавио Институт, и то о књизи дра Луке Вукчевића „Црна Гора у босанско-херцеговачкој кризи 1908 — 1909. године“ и о књизи проф. дра Вукашина Пешића „Патријархални морал Црногорца“. Уводно излагање о књизи Луке Вукчевића поднио је проф. др Радоман Јовановић, а о књизи Вукашина Пешића доцент Милева Филповић. И о једној и о другој књизи вођена је интересантна расправа, у којој је учествовало више дискусаната. Оцијењено је да су објављене књиге значајни прилози расвјетљавању проблема из прошлости Црне Горе.

Други округли сто одржан је 18. новембра 1986. године, а расправљало се о „Историји Савеза комуниста Југославије“. Уводно излагање поднио је директор Института Јован Р. Војовић, а у расправи су чествовали: Милија Станишић, Мирољуб Васић, Бошко Ђуричковић, Радоје Пајовић, Миомир Дашић, Перко Војиновић, Зоран Лакић, Томислав Жугић, Вићентије Ђорђевић и Јово Михаљевић.

VII

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Инстиут је и у протеклој години одржавао везе и сарадњу са неким научним институцијама у иностранству.

У прошлој години Институт су посетили неки инострани научни радници и делегације, и то:

Проф. др Виктор Григоријевић Карасјов, шеф Катедре за историју Јужних и Западних Словена. У Институту је одржао предавање 12. маја 1986. године, када су вођени и разговори о сарадњи.

Гост Института је био и професор др Франсоа Хавије Цогуен, проф. на Сорбони (Париз I) и директор Центра за словенска истраживања на Сорбони (од 28. јула до 8. августа).

Институт је посетио руководиолац и посједник западнонемачке фирме »Gubnaх Sagneк« са супругом и сарадницима. Циљ ове

посјете био је успостављање размјене издања.

Институт је посетила Лидија Драгосава из Софије, која је била гост Централне народне библиотеке на Цетињу (сарадња).

Инстиут је 19. 11. 1986. године посетила и Цветкова Елеонора Федеровна, сарадник Библиотеке Салтикова-Шчедрина у Лењинграду, која је била гост Централне народне библиотеке (сарадња).

Институт врши размјену издања и часописа са Француском, Италијом, СР Њемачком, Чехословачком, СССР-ом, Албанијом, Мађарском, Пољском, Румунијом, Бугарском, Грчком и другим земљама.

VIII

АРХИВ ЗА РАДНИЧКИ ПОКРЕТ

У току 1986. године радници Архива су, у оквиру својих могућности, радили према програму рада. Поред обављања текућих административних и техничких послова везаних за дјелатност Архива, радили су и на сљедећим половима:

— Сређивана је послижратна грађа средских комитета КПЈ Никшић, Цетиње и Титоград. Сређена је грађа ових фондова за период 1945 — 1951. године. Грађа је сређена хронолошко-тематски, смјештена у архивске кутије уз изградњу кратког пописника садржаја за сваку. Упоредо су пописана акта која нијесу за трајно чување која ће се послуже комисијског прегледа шкартирати. Рађено је на сређивању грађе из ратног периода по фондовима за изradу предметне географске и именичне картотеке. Сређена је грађа Окружног комитета КПЈ — Беране, за период 1941 — 1945.

— Вршена су истраживања у другим архивима ради попуне сопствених фондова грађе и припреме грађе за публикување. Приновљено је неколико стотина ксерокс-копија докумената, од којих је један дио сређен уз изradу хронолошко-тематских регеста. Рађено је и на прикупљању сјећања од прежијелих учесника револуционарног покрета и неколико је

сјећања скинуто са траке, ауто-ризовано и сређено.

— Због недостатка простора Архив није могао вршити преузимање последијератне грађе друштвено-политичких организација. Радници Архива су обилазили регистратуре ових организација и констатовали да услови за смјештај, сређивање и чување ове грађе нијесу повољни. Надлежним службама ових организација је скренута пажња на законску обавезу сређивања, чувања и заштите регистратурне грађе док се не створе услови за њено преузимање.

— У отку године радници Архива су посебно били ангажовани на припреми докумената за публиковање у едицији „Извори за историју радничког покрета и револуције у Црној Гори 1918 — 1945“ и зборнику грађе „Подгорички срез у НОР-у 1941 — 1945“. Приновљено је неколико десетина докумената предвиђених за публиковање у овим едицијама. У току године прекуцано је и сравњено око 600 докумената на око 1500 куцаних страна предвиђених за публиковање. Посебних тешкоћа је било око ишчитавања и реконструкције оштећених дјелова оригиналних докумената, око одбора за штампу неких докумената због осјетљивости садржаја који проистиче из карактера грађе, као и око разрјешавања у напоменама бројних мало познатих имена лица која се помињу. Прекуцана су и сравњена сва документа која долазе у обзир за двије књиге зборника докумената „Подгорички срез у НОР-у“ и отпочело се са радом на научно-стручној припреми докумената за штампу.

— Радници Архива су учествовали и у раду стручних савјетовања, округлих столова и научних скупова. Помагали су у организовању изложби поводом 50-годишњице шпанског грађанског рата и 50-годишњице општинских избора у Црној Гори. Учествовали су на научном скупу поводом 50-годишњице белведерских догађаја са саопштењем „Однос управних власти према белведерским догађајима

ма 1936“. Пружали су помоћ средствима информисања око обиљежавања јубилеја појединих догађаја и личности. Учествовали су у раду самоуправних органа, стручних редакција, одбора, тимова и комисија. Радили су и на другим пословима према потребама Института.

IX

БИБЛИОТЕКА

У протеклој години Библиотека Института је радила према годишњем плану који је Збор радника прихватио крајем 1985.

Осим уобичајених, свакодневних послова и дјелатности (пријем, инвентарисање, уазбучавање и смјештај приспјелог библиотечког материјала; услуживање корисника библиотечког фонда, из Института и извана), — праћење правилног поступка корисника са библиотечким материјалом;

— сређивање постојећег књижног фонда. Институт је уложио велики напор и средства за набавку нових издања. Тако је у 1986. години набављено 399 књига: куповином 130, поклоном 70, размјеном 85.

Такође је много учињено у циљу очувања фонда. Повезано је око 400 књига, часописа и новина (комплеги „Побједе“ 1979 — 1986, „Рад-а“ 1979 — 1985, „Комуниста“ 1979 — 1985, „Овдје“ 1979 — 1985 и „Просвјетни рад 1979 — 1985). Извршено је и повезивање „Слободне мисли“, по једног примјерка годишта „Просвјете“, годишта „Гласа Црногорца“ која Библиотека посједује. Повезане су и друга похабана издања која се чешће користе. Успостављена је размјена издања са Византолошким институтом у Београду а добили смо комплет гласила овог Института и нека друга издања (као нпр. Византијски извори народа Југосавије“ и др.) Институт је добио и комплет ЈИЧ-а, и сва годишта су повезана.

Акција — враћање књига, које су се дуже времена налазиле код појединих научних радника на коришћењу, дало је повода да се

при смјештају тих књига у полице, изврши боље слагање чиме је добијен простор за нова издања.

На дан 20. XII 1986. год. Библиотека је, према дјеловоднику имала 21.442 пријмерака књига.

Посебан проблем је представљало праћење комплетирања периодике — јер нередовно излази, из штампе (дневник и општинских листова) јер, изгледа, губи се приликом поштанског преноса.

Библиотека је, по потреби, вршила преписку са осталим научним институцијама у земљи и иностранству, као и са појединцима; праћена је библиографија и проучивана издања потребна за попуњу фонда Библиотеке, радило се и на другим пословима који су се указивали током године, а у циљу ефикасности рада Библиотеке.

Х

СЕКТОР ОПШТИХ И РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОСЛОВА

У сектору су у току 1986. године обављени сви послови и задаци из ове области (правни, општи и рачуноводствени) који су сваким даном све обимнији и сложенији.

Радило се на усаглашавању и доношењу општих аката, њихових измјена и допуна, на кадровским и управно-правним послови

ма, самоуправним споразумима, договорима и њиховој реализацији. Припремани су материјали и давани подаци за органе управљања, вођени записници, доношене одлуке, рјешења и закључци.

Извршен је попис имовине и материјала, донијети завршни рачун, периодични обрачуни, тромјесечни планови рада, обрачуни амортизације и ревалоризације основних средстава.

Вршени су обрачуни, калкулације, обрачуни личних доходака, ликвидација фактора, исплате, обраде и др.

Вођено је финансијско-материјално књиговодство, примана су и отпремана издања, ускладишавана и др.

Вршени су распоређивање и расподјела укупног прихода дохотка и чистог дохотка, обрачун пореза, доприноса и др.

Вођена је кореспонденција са пословним партнерима, давани су мјесечни, тромјесечни и годишњи извјештаји.

Праћени су и примјењивани прописи, вршено преузимање и отпрема часописа.

Примана је и отпремана пошта, давани разни извјештаји, информације, обавјештења, објашњења и обављани многобројни послови везани за административно-финансијско и рачуноводствено-комерцијално пословање.